

Problem uzależnień w kontekście domów pomocy społecznej

Jadwiga Fudała
PARPA

Problemy wynikające ze spożywania alkoholu przez mieszkańców DPS

- zdrowotne (w tym zdrowotne konsekwencje spożywania alkoholu, picie szkodliwe i uzależnienie)
- społeczne (zachowania i relacje społeczne)

Mieszkańcy DPS to grupa podwyższonego ryzyka problemów alkoholowych.

Alkohol i ludzie starsi

Alkohol nie jest lekarstwem, jest toksyną, na którą organizmy osób starszych są szczególnie wrażliwe. Picie alkoholu przez osoby starsze pociąga za sobą zdecydowanie większe ryzyko szkód zdrowotnych, w porównaniu z ryzykiem, jakie niesie za sobą spożywanie alkoholu przez osoby młodsze. Osoby starsze są zatem grupą szczególnego ryzyka. W ich przypadku picie alkoholu może nasilić istniejące problemy zdrowotne i psychologiczne, a także powodować dodatkowe zaburzenia zdrowia, stresy i obciążenia.

Alkohol i ludzie chorzy

Zażywanie leków całkowicie wyklucza spożywanie alkoholu. Leki zaburzają metabolizm alkoholu. Z drugiej strony alkohol zakłóca działanie i zmienia metabolizm leków. Połączenie leków z alkoholem może prowadzić do uszkodzeń wątroby, nerek i ośrodkowego układu nerwowego.

Alkohol a leki uspokajające i nasenne

Szczególnie niebezpieczne jest łączenie alkoholu z lekami uspokajającymi i nasennymi. Mieszanie tych substancji może prowadzić do zwolnienia, a nawet ustania akcji oddechowej i zgonu. Łączne czy naprzemienne używanie tych substancji może spowodować powstanie krzyżowej tolerancji i krzyżowego uzależnienia od alkoholu i benzodiazepin.

Epidemiologia zaburzeń wynikających ze spożywania alkoholu

badanie EZOP 2010/2011

- 9,5% dorosłych Polaków pije alkohol szkodliwie (mężczyźni 20,5%)
- 2,4% dorosłych Polaków jest uzależniona od alkoholu (mężczyźni 4,4%)

czyli:

**zaburzenia wynikające ze spożywania
alkoholu dotyczą 11,9% dorosłych w Polsce**

Nie pije alkoholu 18% dorosłych (26% kobiet i 11% mężczyzn)

Problemy alkoholowe w domach pomocy społecznej

W badaniach problemów alkoholowych mieszkańców domów pomocy społecznej szacowano odsetki osób pijących szkodliwie i uzależnionych **od kilku do kilkunastu**. Sporadycznie na ponad 20 %.

Skąd takie różnice? (hipotezy)

- brak rozeznania, niechęć do ujawnienia skali problemów,
- specyfika mieszkańców (typ domu, rodzaj zaburzeń, wiek, płeć.....),
- wielkość domu (im większy tym gorzej),
- kierowanie osób mających rozpoznane problemy alkoholowe do określonych domów,
- inne

Co robić? Oferta pomocy

- Nie ma w Polsce powszechnej oferty pomagania dla osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie (zatem dla mieszkańców DPSów też jej nie ma poza domem)
- Część osób uzależnionych może kwalifikować się do leczenia w całodobowych oddziałach terapii uzależnienia od alkoholu: trzeba pomóc im w zbudowaniu gotowości do podjęcia leczenia i otoczyć po powrocie do domu wsparciem, aby zmiana ich funkcjonowania była trwała
- Część osób pijących szkodliwie i uzależnionych nie kwalifikuje się do COTUA. Wymagają specjalistycznych oddziaływań w domach pomocy społecznej

Profilaktyka problemów wynikających z picia alkoholu
przez mieszkańców DPS

Interwencje wobec osób nadużywających alkoholu
Motywowanie mieszkańców do zmiany wzorów picia

Wzmoczona opieka psychologiczna nad osobami nadużywającymi alkoholu
Wspieranie starań mieszkańców utrzymujących abstynencję lub
ograniczających picie

Kierowanie do DPSów dla osób uzależnionych od
alkoholu na czasowy pobyt (program)

Wsparcie mieszkańców powracających z domów pomocy społecznej dla osób
uzależnionych lub oddziałów odwykowych. Motywowanie do podtrzymania
zmiany w macierzystym DPS

Wnioski

- DPS dla osób uzależnionych od alkoholu nie rozwiąże wszystkich problemów wynikających z nadużywania alkoholu przez mieszkańców DPS
- DPS dla osób uzależnionych od alkoholu ma realizować **czasowe, intensywne działania** programowe nakierowane na lepsze funkcjonowanie osób pijących problemowo w DPS, w tym na zmianę wzoru picia alkoholu. Aby zrealizować to działanie potrzeba: specjalistycznej kadry potrafiącej pracować z osobami uzależnionymi od alkoholu, programu terapeutycznego, dużego zindywidualizowania oddziaływań
- Większość zadań z zakresu rozwiązywania problemów alkoholowych w DPS pozostaje w obszarze szkolenia DPSów
- Dlatego DPSy muszą być przygotowane, czyli przeszkolone do tego typu działań)

System pomagania mieszkańcom domów pomocy społecznej pijącym szkodliwie i uzależnionym

Rozwiązywanie problemów alkoholowych nie może się koncentrować tylko na DPSach dla osób uzależnionych od alkoholu

Musi powstać system rozwiązywania problemów alkoholowych **w każdym domu.**

Mieszkańcy żyją w swoich domach i do nich będą najczęściej wracali po pobycie w DPS dla osób pijących problemowo.

Elementy systemu rozwiązywania problemów alkoholowych mieszkańców domów pomocy społecznej (profilaktyka)

- Wiedza pracowników na temat wzorów spożywania alkoholu i sposobów pomagania osobom pijącym alkohol szkodliwie oraz uzależnionym od alkoholu
- Dobre rozpoznanie problemów alkoholowych mieszkańców (picie szkodliwe, uzależnienie),
- Jednolite postawy wszystkich pracowników DPSu wobec picia mieszkańców,
- Przekazywanie sobie informacji na temat zachowań mieszkańców,

Elementy systemu rozwiązywania problemów alkoholowych mieszkańców domów pomocy społecznej (profilaktyka)

- Określenie w regulaminie domu jasnych reguł dotyczących wnoszenia, picia alkoholu na terenie domu i konsekwencja w ich egzekwowaniu,
- Opracowanie jasnych procedur postępowania z mieszkańcami znajdującymi się w stanie upojenia, w tym agresywnymi,
- Uzyskanie akceptacji powyższych reguł ze strony mieszkańców i wzbudzenie ich zaangażowania w przestrzeganie zasad (rola społeczności terapeutycznej),

Elementy systemu rozwiązywania problemów alkoholowych mieszkańców domów pomocy społecznej (profilaktyka)

- Dbanie o dobre relacje indywidualne z mieszkańcami (empatia, wysłuchanie)
- Wzmacnianie autonomii mieszkańców
- Wzmacnianie ich poczucia skuteczności, wartości
- Angażowanie mieszkańców w sprawy Domu (budowanie celu, sensu)

Elementy systemu rozwiązywania problemów alkoholowych mieszkańców domów pomocy społecznej (motywowanie, interwencja, wsparcie)

- Uwzględnienie rozpoznania problemów alkoholowych i zaplanowanie adekwatnych do rozpoznania zadań w indywidualnym planach wsparcia mieszkańców,
- Otoczenie opieką psychologa osób, które nadużywają alkoholu jako lekarstwa na problemy psychiczne i interpersonalne,

Elementy systemu rozwiązywania problemów alkoholowych mieszkańców domów pomocy społecznej (motywowanie, interwencja, wsparcie)

- Motywowanie osób pijących szkodliwie do ograniczenia czy zaprzestania picia, ewentualnie do czasowego przejścia do domu pomocy społecznej dla osób pijących problemowo lub oddziały odwykowego,
- Podpisywanie kontraktów na zmianę zachowań związanych z piciem alkoholu,
- Monitorowanie zmiany, nagradzanie starań, wdrażanie konsekwencji w przypadku łamania kontraktu (np. wstrzymanie przywilejów),

Elementy systemu rozwiązywania problemów alkoholowych mieszkańców domów pomocy społecznej (motywowanie, interwencja, wsparcie)

- Prowadzenie z osobami uzależnionymi rozmów motywujących do abstynencji, podjęcia leczenia lub przeniesienia do DPS dla osób pijących problemowo, a także do uczestnictwa w AA, spotkaniach klubu abstynenta,
- Stała współpraca w rodziną pacjenta,

Elementy systemu rozwiązywania problemów alkoholowych mieszkańców domów pomocy społecznej(motywowanie, interwencja, wsparcie)

- Tworzenie na terenie domu sieci wsparcia dla osób, które deklarują abstynencję lub są już po leczeniu uzależnienia: organizowanie mitingów AA, rozmowy indywidualne trzeźwych alkoholików z mieszkańcami, organizowanie grupy wsparcia, dyżur na terenie domu terapeutę uzależnień, który mógłby pomóc w diagnozie problemów, motywowaniu pacjentów i wspieraniu ich wysiłków w dążeniu do trzeźwości.

Elementy systemu rozwiązywania problemów alkoholowych mieszkańców domów pomocy społecznej (profilaktyka, wsparcie)

- Stała współpraca DPS z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (która mogłaby sfinansować wiele zadań w obszarze rozwiązywania problemów picia w DPS), najbliższymi placówkami leczenia uzależnień, punktem konsultacyjnym, wspólnotą Anonimowych Alkoholików, stowarzyszeniami abstynenckimi, wolontariuszami, gotowymi poświęcić swój czas mieszkańcom uatrakcyjniając im codzienną egzystencję..

Elementy systemu rozwiązywania problemów alkoholowych mieszkańców domów pomocy społecznej

- Inne.....

Aktualności

- W konsultacjach jest projekt rozporządzenia w sprawie funkcjonowania domów pomocy społecznej dla osób uzależnionych. Jest spór między MZ a MRPiPS. Rozporządzenie nie uwzględnia najważniejszych regulacji dla DPS tego typu:
 - Wskaźnik zatrudnienia (0,5 zamiast 0,6)
 - Abstynencja mieszkańców w czasie pobytu
 - Zatrudnienie specjalistów i instruktorów terapii (wymienne osoby przeszkolone)
 - Brak w skierowaniu informacji o problemie alkoholowym i niemożności leczenia w COTUA
 - Brak możliwości powrotu poza kolejnością do macierzystego DPS po zakończonym programie

Bez tych uregulowań DPS dla osób uzależnionych nie będzie w stanie realizować specyficznych zadań do których został powołany